

л. 8844. [E]

л 8844 [E]

НАШИМ ДІТЯМ

354
16

14

МОДРЖАНИ
1940р
ч I

38

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ШКОЛА В МОДРЖАНАХ.

Історію української народньої школи в Модржанах можна почати з місяця квітня 1925 р., коли був заснований старанням С.Ф. Русової український дитячий притулок в Горних Черношицях. З початку там перебували діти дошкільного віку, і для них був улаштований дитячий садок. А далі, коли почали приходити до притулку діти шкільного віку, виникла необхідність організації початкової школи. Така школа фактично почала існувати з осені 1925 р. В р. 1927. притулок і школа були перенесені до Штерибергу, а 8 жовтня 1928. — до Подебрад. В р. 1932 був затверджений статут Товариства "Український Дитячий Притулок", з осідком в Подебрадах, яке далі утримувало школу. Звичайно діти з школи поступали до української гімназії. В р. 1935 школа була затверджена Красвою Шкільною Радою в Празі, як однокласова п'ятирічна приватна українська народня школа з правами прилюдности.

З причин фінансових перенесено школу на шк. рік 1938/39 до Модржан коло Праги, де провадилось навчання до лютого 1939 р. В цей час фінансовий стан Притулку дуже погіршився і Т-во примушено було школу припинити і дітей розіслати. По катастрофі Карпатської України багато звідти прибуло дітей, і знов виникло питання про дальше продовження Народньої школи. Товариство "Український Дитячий Притулок" поробило всі кроки про легалізованню школи вже на новім місці, і Красва Шк. Рада в Празі відновила вже раніше забуті права школи. Школу приміщено в замку Коморжани.

При школі є інтернат для хлопців і дівчат під веденням виховничого персоналу. Ведення науки в школі доручено фаховим силам. Удержання школи забезпечує тов. "Укр. Дитячий Притулок". Видатки на удержання школи покриває з часті Й.Е.о. Др. А. Волошим. При енергійнім зусиллі Управи Притулку /голова пані К. Антонович/ вдається збирати грошові засоби на покриття найбільше пекучих видатків. Однак школа потребує поповнення книжок, приладдя і інше, на що при нинішньому грошовому стані школа не може здобутися.

Школа виконує велике завдання в оточенні чужого населення, а діти почуваять ся щасливими, бо хоч живуть далеко від рідної землі, але можуть свобідно навчитись в своїй українській мові, чого не достає багатьом дітям і на своїх рідних землях.

Є це одинока українська народня школа на землях Протекторату Чехи і Морави.

За шк. хронікою подав: Андрій Федорків,
управитель укр. народньої школи.

Видає: Т-во "Український Дитячий Притулок", Модржани, 1018.

Христос Воскрес!

Д І Т И.

На Великдень, на соломі
Проти сонця, діти
Грались собі крашанками
Та й стали хвалитись
Обновами. Тому к святкам
З лиством пошили
Сорочечку, а тій стьожку,
Тій стрічку купили;
Кому шапочку смужеву,
Чобітки шканові,

Кому свитку. Одна чільки
Сидить без обнови
Сиріточка, рученята
Сховавши в рукава.
-Мені мати купувала.
-Мені батько справив.
-А мені хрещена мати.
Листву вишивала.
-А я в поля обідала!-
Сирітка сказала...

Т. Шевченко.

- "З а я ч и а у ! З а й ч и к у !"

Захиталась легесенько зелена тра-
вичка і з-під неї показався два довгі
сірі вухка, мигенькі, мигенькі такі, а за
ними і ціла голівка з круглими оченятами.

Зайчик сів на задні лапки і підняв
передні до горні:

- " А хто це мене кличе? Я саме так
смашненько спав - і снів мені такий
гарний сон - ніби я сидів на полі та
їв кружке капустяне листячко - люда,
що мене розбудив хтось! Ху, як спати хо-
четься!" - Зайчик широко позіхнув і
почав собі лапкою протирати очка.

- " Зайчику ! Зайчику!" - почувся
знов десь так теженько.

Зайчик стрепенувся: " І хто то мене кличе?"

- " То я, стара мати Земля!"

- " А що ж ти хочеш від мене?" - спитав зайчик, і вже
йому зовсім не хотілося спати.

- " А чи ти знаєш, зайчику, що скоро Великдень?" - гово-
рила Земля далі.

- " Що вже скоро будуть таї гарно дзвонити дзвони і лю-
ди будуть ходити до церкви з пахучими пасками і гарно роз-
мальованими яєчками?" -

- " Знаю," - відповів зайчик.

- " І знаю також, що ми, зайчике, будемо ходити до чемних
дітоньок і розносити їм гостинці" - - -

- " А бачиш," - сказала Земля.

- " Я маю до тебе маленьку просьбу Ти знаєш, що в мене
є донечка - Весна вона зветься - та щось нездухає, весь час
плаче та й плаче і ніяк не хоче розвеселитися! І що я вже
не робила - нічого не помагас. Я вже їй повишивала стільки
пшених сорочок, подарувала такі гарні, довгі стрічки в коси,
дороге намисто на шия, - так вона все сумна й сумна. Так

може ти, зайчику її якось розвеселиш!"

Зайчик хвилинку подумав, а потім каже: — "Добре, матінко Земле! Розвеселя я твою Весну — красну! Тільки ти мені за те не забудь дати капустяного листячка!"

— "Не забуду!" — відповіла Земля.

А зайчик пострибав в густу травичку, поклав голівку на лапки та й заснув...

— "Христос Воскрес! Христос Воскрес!"

— Заунали веселі голоси і полилася пісня наче бистрий ручай.

— "Христос Воскрес!"

А перед церквою як гамірно! Марійка в новенькій білій сорочечці з червоними та синіми стрічками в голівці! А у Василя блискучі чобітки з підківками... Бавляться діти, співають, сміються - - - - -

Тимчасом в хатинці матінки Землі сумно, так сумно... Сама хатка біленька, з такими маленькими віконцями, що дивляться на світ божиї, як ті зірки з ясного неба. А кругом неї такий густий, густий вишневий садок, саме у цвіті! На низенькій призьбі сидить тихо стара мати Земля і сумно дивиться навколо. А хто ж це біля неї, такий гарний і уквітчаний? Та це ж наша Веснонька — але невесела, така невесела! З блакитних очей течуть слізки - - - - -

І раптом почувся десь опів і радісне "Христос Воскрес!"

Весна перестала плакати, матінка Земля підняла здивовано голову, і - - - - - до хатки підїздив золотий віз, який тягнули сіренькі зайчики, а з нїм сидів гордий короленко — ясне Сонечко в дорогоцінному убранні. Приїхав до хатки, вискочив з возу, вклонився чемно Землі, взяв Весну за ручку і поїхав з нею у своє царство. /Від тої пори Весна вже завжди була веселою! /

А зайчик дістав за свій подарунок на Великдень стільки капустки, що йому про таке добро і в сні не снилося...

Н.Н.

КАТРУСЯ .

У маленької Катрусі
коси до пів-спинки,
цічки - маху пелюсточки,
очі - мов тернинки...

Вже й до школи на науку
другий місяць ходить,
і літери на папері
олівцем виводить -

такі смішні, покручені,
пузаті, хвостаті,-
тільки ж - лишенько! - не знає,
як їх прочитати...

От і кличе для помочи
Багірочку - кицю -
але китця лиш муркоче,-
й не думає вчитись!

А Катруся горобчиком
стрибає - радіє:
"Бачиш, мамо, не тільки я -
і китця не зміє!"

Ірина Наріжна.

СОФІЯ РУСОВА .

5.III.1940 р.померла в Празі Софія Федорівна Русова,
найбільша приятелька українських дітей. Померла в старшому
віці, на 84. році свого життя. За свій довгий вік вона зро-
била для української справи стільки корисного, доброго, що
їмя її буде занесено на сторінки української історії, як
їмя вченої, визначного педагога /вчителя/, як української
письменниці, а, найголовніше, як великої української грома-
дянки, що присвятила служенню своїй дорогій Україні все
своє життя, - плідне, многострадале життя, повне жертв і
самовідречень.

Уявіть собі, що з 84 років життя вона мало не 70 ро-

* 18.II.1856.

† 5.III.1940.

ків віддала служенню Україні, хоч сама була не українського походження. З часів свого юнацтва, усвідомивши собі, що український народ не може залишитися в ярмі у чужих народів, Софія Федорівна разом з своїм чоловіком зачала в цьому напрямі працювати. Вона пише книжечки про Україну, широко знайомить чужинців про українські справи, виступає на різних міжнародних з'їздах, перекладає українські вірші на чужі мови, тощо.

Прислужилася С.Ф. Україні ще й тим, що разом з своїм чоловіком Ол. Русовим видала в Празі "Кобзаря" Шевченка в повному виді, без тих скорочень і виправлень, що в ньому робила російська царська цензура, вважаючи ці вірші шкідливими для читання народу.

Ще одну заслугу Софії Федорівни ми мусимо відмітити, - це її любов до українських дітей, її незмінне бажання поліпшити долю нашого майбутнього покоління, що під час нашої визвольної боротьби за самостійність і незалежність українського народу так багато терпіли і від матеріальних злиднів, і від денационалізації /винародовання/. Всім нам ще в пам'яті, як С.Ф. тут в Празі улаштувала для дітей вечірки, концерти, вистави для збереження української національності дітей, як вона дбала про здоров'я дітей, як часто вона зверталася до міжнародних благодійних товариств, щоб здобути якусь допомогу для українських дітей, щоб зліпшити їм їхню, щоб

здобути теплий одяг. До останніх хвилини свого життя вона думала про долю дітей в Притулку в Модржанах і прохала віддати на дітей усі гроші, що у нас залишилися від допомогової акції збігцям з Карпатської України.

І ми виконали бажання нашої дорогої покійниці й віддали все, що у нас залишилося, на улюблених нею дітей. А з цих дітей вийдуть добрі сини України, які ніколи не забудуть своєї коханої бабусі С.Ф. Русової, що присвятила своє життя боротьбі за волю України.

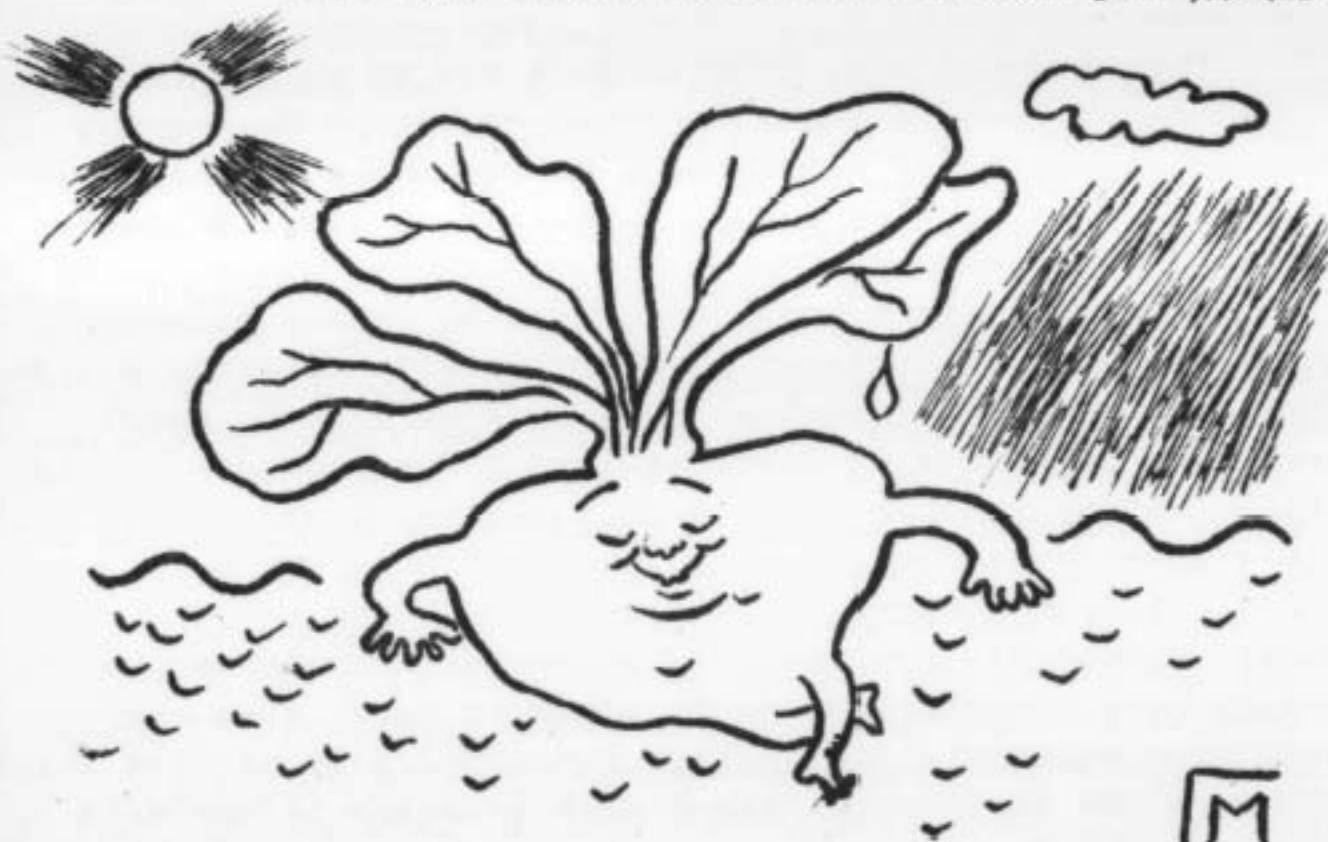
З. Мірна.

К а з к а п р о р і п к у

Коли настала весна і пригріло землю сонечко, вийшов з хати дід. Пожмурався трохи на сонце та й пішов на город.

Там зробив пальцем у землі дірку і посіяв ріпку.

З насіння виросла ріпка. Сонечко її гріло, дощик

поливав. От вона росла і росла. Коли ж виросла на диво дуже велика, вирішив дід її вирвати і з'їсти. Пожмурився трохи на сонце та й пішов на город.

Смикає, смикає ріпку за листячко. Вона—ж сидить міцно в землі, ще й корінцями за грудки тримається. Не може її дід вирвати, та й годі.

От кличе він бабу на поміч:

- " А йди, бабо, до мене, будемо ріпку витягати! " Біжить баба, поспішає. Хотіла б вже скорше ріпку з'їсти. Але впала. Впавши розбила собі голівку, плаче за сльозами і світу не бачить. Звичайно, погано помагала дідові ріпку витягати.

От бачить баба, що не витягнути їм у двох ріпку, і кличе внучку на поміч:

- " А йди, внучко до нас, будемо ріпку витягати! " Біжить внучка, поспішає, під ноги не дивиться. А ріпка знову вистромила з землі ніжку. От внучка за неї зачепилася і впала. Впавши, розбила собі ручку, плаче, за сльозами світу не бачить, не може добре ріпку витягати. Бачить внучка, що ніяк їм в трьох не витягнути ріпку і кличе брата:

- " А йди, братіку, до нас, будемо ріпку витягати! " Бі-

жить братик, на гав заглядає. А ріпка знову ніжку виставила, він зачепився і впав. Впавши, розбив собі носик, плаче, за сльозами світу не бачить, не може добре ріпку тягнути. Бачить хлопець, що ніяк їм в чотирьох не витягнути ріпку, і кличе песика:

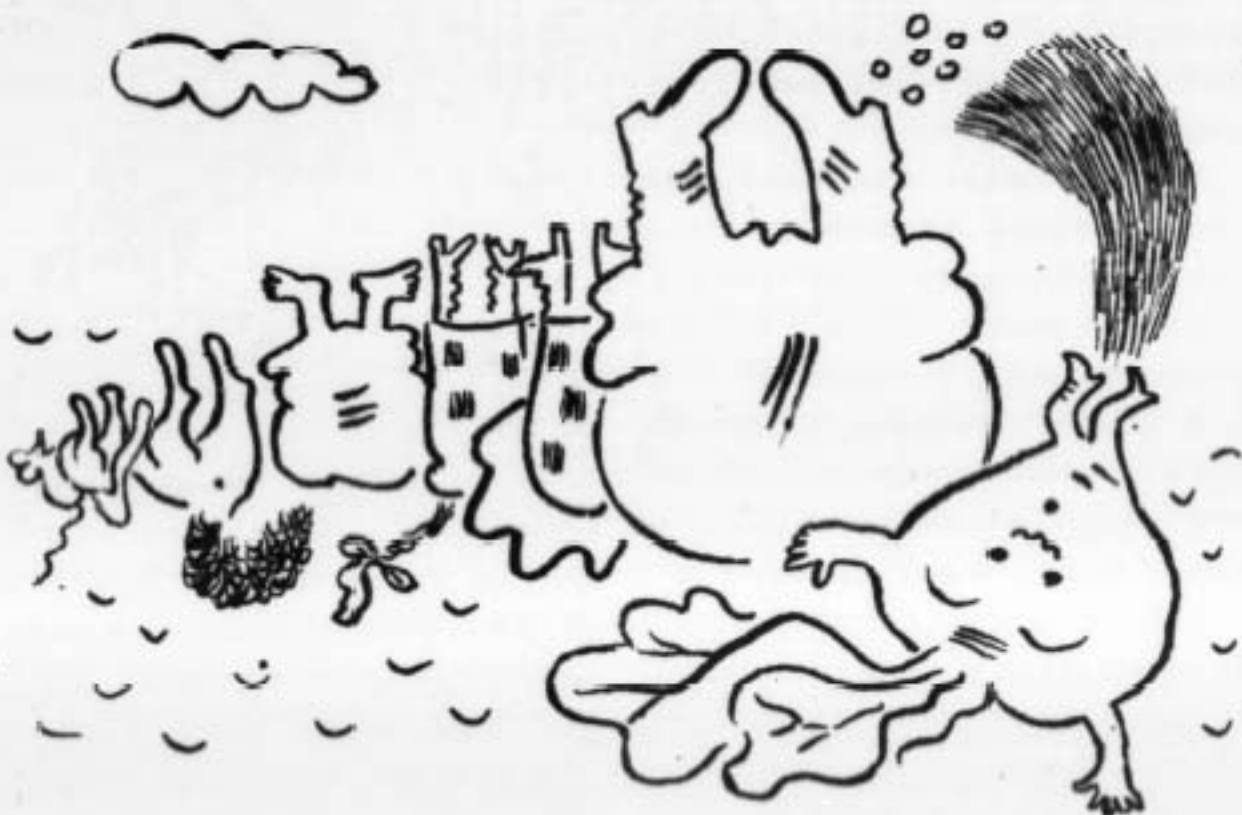
- "А йди, песику, до нас, будемо ріпку витягати!" Біжить песик, поспішає, хвостиком вертить. А ріпка вистромила з землі ручку та пса за хвостик - хап! Песик, як заскавучить, як заплаче! Не може добре ріпку тягнути, бо дуже хвостик болить. Бачить песик, що не витягнути їм п'ятим ріпку, і кличе кицю:

- "А йди, кицю, до нас, будемо ріпку витягати!" Киця поспішає, високо хвостик піднявши, а ріпка її за нього - хап! Киця зашипіла, зам'якала і заплакала. Не може вона ріпку як-слід витягати, бо дуже хвостик болить. От і бачить вона, що годі їм шістьом витягнути ріпку. Кличе мишку:

- "А йди, мишко, до нас, поможи ріпку витягати!" Мишка біжить, не поспішаючи, під ноги дивиться. Бачить, що ріпка рукою до її хвостика тягнеться. Мишка швиденько хвостиком махнула, ріпку по руці - хляп! Ріпка злякалася, камінчиків

пустилася. Мишка ж мерщій помагати рішку витягати. Як потягнули всі разом, так рішку і витягнули.

Г.М.

Олімпійські гри.

Найкультурнішим народом старого віку були греки. Ідеалом їх виховання була гармонійна досконалість духа та тіла. Греки зрозуміли значіння фізичних вправ для держави, і видавали закони, що приписували руханку, як середник до виховання здорових і сильних горожан та відважних оборонців батьківщини. Тіловихованням плекали греки здоровля, силу, красу та дисципліну, збільшуючи так воєвничу здібність народу. Основними вправами були у них природні рухи: біг, скоки, кидання, боротьба, їзда на конях, плавання, веслування та гри. Біг розділявся, так само як тепер, на коротку, середню або далеку віддаль. Крім того бігалося у повному озброєнні /з щитом та шоломом/, або в ночі зі запаленими смолоскипами. До кидання служив бронзовий диск та спис.

Плавання належало до загальної освіти; хто не змів плавати - рахувався менше вартісною людиною. Гри були подібні до теперішніх; греки знали багато різних гер з мячем, що є правозорами нашого футболу, волейболу, гандболу та інше.

Зростаюче зацікавлення тілесними вправами викликало потребу пробувати та міряти свої сили і здатність. Змагання перед глядачами були дуже поширені й улюблені. З них пізніше розвинулися Олімпійські гри, назва котрих походить з місцевості Олімпія в Еліді /південна Греція/, де вони відбувалися. Перші Олімпійські гри були у 8.ст. перед Христом, а потім їх улаштували кожного четвертого року, аж до кінця 4.ст. по Христі. Тривали в они, звичайно, кілька днів, з цілої Греції з'їздилася молодь на це свято, що носило урочисто-релігійний характер. Починалася Олімпіада богослуженням на вівтарі Зевса, де учасники складали присягу дотримувати правил чесною боротьби. Так звані п'ятибій: біг, скок, боротьба, диск та спис, був основою кожної Олімпіади; з часом додавали до цього різноманітні спорти, головне кінські змагання /верхи або у колесницях/. Переможців, при кінці, вітали оливковими вінками; їх імя та батьківщина головно оголошувалися і на їх по честь улаштували бенкет. З упадком Греції занепали й Олімпійські гри.

Зацікавлення грецькими Олімпіадами виникло наприкінці XVIII.ст. у німців. Вони почали студіювати їх організацію та програму, користаючись орхеологічними знахідками, мистецькими пам'ятками та літературою. Таким чином повстало бажання відновити Олімпіади, які стали в нашу добу світовим мірилом тілесної культури. Перші новітні гри були здійснені в атенському мармуровому стадіоні року 1896-го. Зрозуміло, що сучасні Олімпіади не можуть бути копією старих, бо модерне фізичне виховання знає багато нових родів руханки. Крім легкої атлетики до програму ввійшли змагання на при-

ладах, зимові та водняні спорти, скоки у воду, плавання та різні спортові гри. У старих класичних Олімпіадах брали участь лише чоловіки з Греції, — модерні припускають жінок та всіх народів світу. Олімпіади відбуваються кожного четвертого року, по черзі у кожній державі /що має на це можливість/, пропущено лише 1916 рік через світову війну. Організацією керує міжнародний олімпійський комітет. Всі заступлені спорти рахуються рівноцінними. Гри відкриває голова тої держави, де вони відбуваються. Під звуки фанфар підіймають нагору олімпійський прапор; на його білому полі — п'ять зєднаних кругів /синій, жовтий, чорний, червоний і зелений/. Потім шкуються учасники змагань до урочистої паради та присяги. Кожен обіцяє користися приписом та чесно здобувати слави своєму народові. Переможців вітають підняттям їх прапору та грєв їх державного гимну.

Остання Олімпіада 1936-го року в Берліні була підготовлена та переведена бездоганно. Цілий її перебіг був зфільмований, і фільм лишається прекрасною пам'яткою, незвичайної мистецької та документарної вартості.

Цього року мала бути Олімпіада у Фінляндії, але, нажаль, вона певно не відбудеться.

М.А.

КИЦЯ ЧОРНЯКА.

А у мене є кия маленька,
кожущика на кия чорняка,

як спитаюся: "Де ти, Чорняко?"
відгукнеється в ту ж хвилину — замняка!

Цілий день грєє спинку під піччю,
там і внопитьсє добре, а ніччю

як почне по кімнаті гуляти —
де вжє, де за Чорняком спати!

То під ковдру до мене залізе,
якчєм шорстким рука обличє.

то за нічку мене полоскоче...
Або сядє над вухом — муркоче,
а як я не сєвуся — я замняка,
моя любє маленька Чорняка!

Ірина Наріжна.

Діти пишуть.

Малый стрілець.

В селі затрівожилася. Люди бігали по улицах, стрільці готувалися до бою. Всі кричали: "Вороги йдуть". Уже військо виходило в поле на бойовище. Затарахкотіли скоростріли і гармати. Всі билися. А люди ховалися по хатах. Тільки малый Петрусь не зайшов до хати. Йому було соромно ховатися, — він же-ж син стрільця, що бився за Україну. Він, також хотів піти у бій та мати не дозволяла. Аж ось їде гармата, а коло неї кілька стрільців з начальником. Петрусь підійшов до начальника і сказав: "Пане начальнику, я також хочу обороняти Неньку Україну, візьміть мене з собою!" Засміявся січовик та й каже: "Ти не малый і не видержиш такого, як війна". — "Ні, я видержу, хоч як страшно було би, так візьміть!" — "А мама пустила?" — "Так!" — тихо сказав Петрусь. — "Ну, то сідай на гармату, будеш хоч кулі подавати." Петрусь з радости аж підскочив і сів на гармату. За хвилину вже були за селом. Петрусь дістав криса і почав стріляти, як справжній стрілець. Хоч він і не умів стріляти, та все-ж стріляв в противників. Але не довго він стріляв з ружинця, — пішов кулі носити. В тій хвилі ворожа куля убила січови-

ка, що отріляв з гармати. Та Петрусь не отратив пам'ять, - він заклав кулю і вистрілює. Дуже зрадувався, коли побачив, що та куля розбила купу ворожих воєнків. Здивувався начальник і сказав: "З тебе Петрусь буде добрий воєнка". Петрусь зрадів, що добре зробив Україні. Хотів щось сказати, але в тій хвилі прилетіла ворожа куля і пробила серце молодого стрільчика. Сумно було, коли ховали в землю тіло молодого героя. Він умер в обороні Батьківщини, а смерть за Україну не отрашна.

В. Лар, учень народньої школи.

ПРИГОДИ ГНОМИКА ТОМИКА.

На зеленому узліссі,
на Карпатській полонині
жив собі там, мов у місі,
Гномик Томик у родині.
Але що то за хлопчище!
Все, що бачить, то лиш мшчить.
А за те його раз мати
й батько вигнали із хати.
Відний Томик! Що робити?
- "Ні! Ёже буду чемно жити!"
Взяв манатки у тайстрину,
Їху в кишень кинув,
та майнув в далекі гори,
і печерк й темні бори.

Але ба! Ёже ніч надходить!
Томик до Грибка підходить:
- "Гей кумою, брате, свату,
ой пусти на ніч у хату,
бо згнати доведеться -
аж у мене серце рветься.
Я, бач, дуже добрий хлопчик
і за миліоть нагороджу!"
- "Ось лягай отут під стовпчик,
і лиш спи. На другу днину
можеш вже рухати далі,
та забудь лиху годину
і твою сумні печалі".

/далі продовження/

В. Стобуненко, уч. 3. кл. гімназії.

ВЕСЕЛИЙ КУТОЧОК.

Добра свинака: Іринко, чи вернувся вже Ірко зі школи?
Я його не бачила - говорять Іринка- думар,
що вже вернувся, бо наша киця зховалася
під постіль.

М а т и : Степанку, чому ти зірвався і вже плачеш?
Степанко: Бо мені снилося, що татко дали мені 3. дв -
лука. Я якраз одно почав їсти, а ви мене
збудили.

І в а н к о : Петре, скільки тобі років ?

П е т р о : Девять!

І в а н к о : То ми за 2 роки одякні.

П е т р о : Якто?

І в а н к о : Бо я маю тепер 7, а за 2 роки буду мати
стільки, скільки й ти.

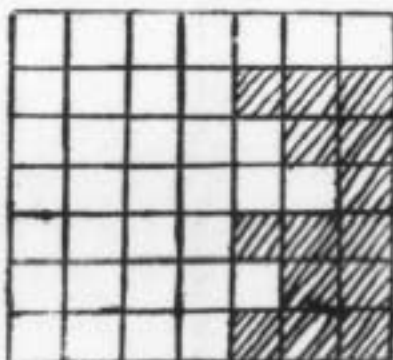
Чого плачеш, Іванку?

- Бо Оля забила муху!

То ти плачеш за мушкою?

- Ні! Але Оля забила муху на моїй шиї.

ХРЕСТИЖИВКА Ч.І.

місто
зерно з теплих країн
чоловіче ім'я
квітка
звірятко
жіноче ім'я
рід машини

Перший стовпчик згорі вниз має назву, яку ми постійно
повторяємо.

Vydává: Ukrajinská dětská útulna
Mědžany, 1018.

Rozmnožil V. Jarkovský, Praha II., Ječná 24.